

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (developmental research) เพื่อสร้างแบบประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้ความรู้สึกสัมผัสในเด็กอายุ 3-5 ปี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีอยู่ด้วยกันสองกลุ่ม คือ (1) เด็กกลุ่มที่มีภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้ความรู้สึกสัมผัสที่มีอายุ 3-5 ปี เข้ารับบริการที่คลินิกกิจกรรมบำบัด ศูนย์บริการเทคนิคการแพทย์คลินิก คณะเทคนิคการแพทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเด็ก สเปเชียล ชายด์ เซ็นเตอร์ (ภาคเหนือ) และสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15 คน และ(2) เด็กกลุ่มปกติที่มีอายุ 3-5 ปี เรียนอยู่ที่โรงเรียนวัดสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15 คน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อสร้างแบบประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้ความรู้สึกสัมผัสในเด็กอายุ 3-5 ปี
2. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้ความรู้สึกสัมผัสในเด็กอายุ 3-5 ปี

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 80 และพบว่าอายุเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มตัวอย่มีค่าเท่ากันคือ 4.1 ปี แบบประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้ความรู้สึกสัมผัสในเด็กอายุ 3-5 ปี ฉบับที่สาม (ฉบับสุดท้าย) ที่ได้จากการสร้างและทำการปรับปรุงแก้ไข ดังแสดงในภาคผนวก ส่วนแรกเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) ชื่อ-นามสกุล (2) เพศ (3) วัน เดือน ปีเกิด (4) อายุเมื่อวันประเมิน (5) วันที่ประเมิน และ (6) ชื่อผู้ประเมิน ต่อมาเป็นคำอธิบายของแบบประเมิน กิจกรรมและคำอธิบายกิจกรรม ส่วนสุดท้ายเป็นกิจกรรมประเมินและพฤติกรรมที่แสดงออกในแต่ละกิจกรรม ซึ่งแบบประเมินนี้ประกอบไปด้วย 18 กิจกรรมประเมิน คือ

- (1) หาสสมบัติในกระบะข้าวสาร
- (2) ถูสมบัติ
- (3) ปั่นดินน้ำมัน
- (4) เดินบนแผ่นผิวสัมผัสต่าง ๆ

- (5) ต่อแฉกรถไฟ
- (6) แปรงตัวด้วยแปรง
- (7) สวมรองเท้าขนปุย
- (8) หวีผม
- (9) สวมหมวก
- (10) สวมหน้ากาก
- (11) ติดสติ๊กเกอร์ที่หน้า
- (12) ทาแป้ง
- (13) แตะหูแสนสวย
- (14) ทาโลชั่น
- (15) เล่นลูกบอลยางรัด
- (16) ก่อกองทราย
- (17) เล่นโฟม/ครีมโกนหนวด และ
- (18) เล่นกาวสี

ซึ่งกิจกรรมทั้ง 18 กิจกรรมสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามความเฉพาะของสิ่งเร้าทางการสัมผัส คือ กิจกรรมที่ตัวเองต้องเข้าไปสัมผัสกับวัสดุหรืออุปกรณ์ที่มีผิวสัมผัสต่าง ๆ หรือสัมผัสร่างกายผู้ประเมิน หัวข้อกิจกรรมที่ 1, 2, 3, 4, 7, 15, 16, 17 และ 18 เป็นกิจกรรมที่เด็กเข้าไปสัมผัสผิวสัมผัสต่าง ๆ เอง และหัวข้อกิจกรรมที่ 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13 และ 14 เป็นกิจกรรมที่เด็กถูกสัมผัสและกิจกรรมที่เด็กต้องได้รับการสัมผัสจากผู้ประเมิน

สำหรับส่วนของพฤติกรรมที่แสดงออกในแบบประเมินฉบับที่สามจะมีช่องว่างให้ผู้บำบัดเลือกสองช่อง คือ ช่องที่พบพฤติกรรมดังกล่าว และช่องที่ไม่พบพฤติกรรมดังกล่าว ดังแสดงในภาคผนวก จ โดยในการวิจัยครั้งนี้พบพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวรรณกรรมที่ทบทวนซึ่งเด็กที่มีภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้สัมผัสมักมีพฤติกรรมที่หลีกหนี หลีกเลี่ยงที่จะทำกิจกรรมการสวมใส่เสื้อผ้าชนิดใหม่ ๆ ไม่ชอบให้มือและเท้าเปียก หลีกเลี่ยงการที่ต้องใกล้ชิด หรือการถูกสัมผัสจากบุคคลอื่น (Wilbarger & Wilbarger, 1991) หลีกเลี่ยงการสัมผัส ไม่ชอบให้สัมผัสบริเวณใบหน้า หลีกหนีกิจกรรมที่ต้องสัมผัสวัสดุงานศิลปะเช่น finger paints, ทราย และแป้งเปียก (Royeen & Lane, 1991; Stagnitt, Raison & Ryan, 1999) ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 18 กิจกรรมของแบบประเมิน นอกจากนี้พบพฤติกรรมเพิ่มเติมจากการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กที่มีภาวะดังกล่าวขณะประเมิน โดย

พบว่าในเด็กบางคนที่มีภาวะดังกล่าวได้แสดงออกถึงความรู้สึกเจ็บปวดโดยการพูดออกมาว่าเจ็บ
ทั้ง ๆ ที่ผู้ประเมินทำการสัมผัสอย่างเบา ๆ

เมื่อนำแบบประเมินไปใช้จริงพบว่า เวลาในการประเมินด้วยแบบประเมินดังกล่าว ใช้เวลา
ประมาณ 20-30 นาทีต่อการประเมินเด็กหนึ่งคน สถานที่ในการประเมินควรเป็นสถานที่เงียบ ไม่มี
เสียงรบกวน ขณะทำการนั่งประเมินบนพื้นราบโดยทั้งผู้ประเมินและเด็กนั่งบนเบาะหรือบนพื้นใน
ห้องฝึก ทั้งสองหันหน้าเข้าหากัน ผู้ประเมินวางกล่องเครื่องมือและจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ บนพื้น
เช่น ทางเดินแผ่นฟิวส์สตัฟต่าง ๆ การประเมินโดยนั่งบนพื้นจะง่ายและสะดวกในการทำกิจกรรม
ประเมินในหัวข้อต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่าแบบประเมินที่สร้างขึ้นมานี้มีลักษณะเด่นคือ เป็นแบบประเมินมาตรฐานแบบ
เป็นทางการ (formal assessment) มีอุปกรณ์ ขั้นตอน วิธีการประเมิน และการให้คะแนนอย่าง
ชัดเจน และเป็นแบบประเมินที่ให้เด็กผู้รับการประเมินเป็นผู้ลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย
ตนเอง ซึ่งทำให้สามารถสังเกตพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางการสัมผัสได้ตามจริง เพราะผู้
ถูกประเมินเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่มีภาวะการหลีกเลี่ยงต่อการรับรู้สัมผัสได้แสดงการ
ตอบสนองของตนเองต่อกิจกรรมประเมินแต่ละกิจกรรม นอกจากนี้ แบบประเมินนี้ยังถูกสร้างมา
จากกิจกรรมที่เด็กไทยกระทำในชีวิตประจำวันหรือมีความสอดคล้องกับประสบการณ์ความรู้สึกที่
เด็กจะได้รับจากการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจวัตรประจำวันส่วนตัว เช่น ทาแป้ง
หวีผม ทาโลชั่น สวมรองเท้า เป็นต้น หรือเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องเผชิญกับสิ่งเร้าทางการสัมผัสจาก
กิจกรรมทางสังคม กิจกรรมทางการศึกษาและกิจกรรมงานฝีมือ ที่เด็กต้องใช้มือหรือส่วนของ
ร่างกายในการเล่นหรือสัมผัสกับวัสดุสิ่งของที่ใช้ในห้องเรียนหรือที่บ้าน หรือจากการเข้ากลุ่มสังคม
ที่ต้องมีการสัมผัสถูกเนื้อต้องตัวจากเด็กคนอื่น ๆ ผู้ใหญ่ หรือแม้แต่จากวัสดุอุปกรณ์สิ่งแวดล้อม
รอบตัว ผู้วิจัยเห็นว่าจากลักษณะเด่นของแบบประเมินนี้ที่ได้กล่าวมา แบบประเมินที่ได้นี้น่าจะเอื้อ
ต่อการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปในทางคลินิกกิจกรรมบำบัดที่เน้นการรักษาด้วยกรอบอ้างอิงการบูร
ณาการประสาทความรู้สึกสำหรับปัญหาภาวะหลีกเลี่ยงต่อการรับรู้สัมผัสในเด็กอายุ 3-5
ปี นักกิจกรรมบำบัดเองสามารถสังเกตการตอบสนองทางพฤติกรรมและทางอารมณ์ได้อย่าง
ชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการวิจัยของกิจกรรมบำบัดที่ใช้วิธีการบูรณาการ
ประสาทความรู้สึก (Occupational Therapy Using a Sensory Integrative Approach: OT-
SI) ที่เน้นการพัฒนาสร้างแบบประเมินที่จะสามารถวัดพฤติกรรมตามกรอบอ้างอิงการบูรณาการ
ประสาทความรู้สึกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (May-Benson & Cermak, 2007; May-Benson
& Koomar, 2007) นอกเหนือจากการประเมินที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้ปกครองหรือผู้ดูแล

อย่างไรก็ตาม การสร้างแบบประเมินนี้อยู่ในขั้นตอนของการตรวจสอบคุณสมบัติทางการวัดเพียงด้านเดียวคือ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งยังไม่สามารถที่จะนำไปใช้ในทางคลินิกเพื่อวินิจฉัยหรือดูการเปลี่ยนแปลงการตอบสนองต่อภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้สัมผัสของผู้รับบริการเด็กที่เป็นผลจากการบำบัดรักษา แบบประเมินนี้ยังต้องผ่านการศึกษาวิจัยในเรื่องของคุณสมบัติทางการวัดด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเชื่อมั่น(reliability) ความเที่ยงตรง (validity) และอำนาจจำแนก (discriminative power) หรือความไวต่อการเปลี่ยนแปลง (sensitivity or responsiveness) เพื่อให้ถูกต้องและเหมาะสมในการประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้สัมผัสในผู้รับบริการเด็กไทยอย่างแท้จริง

2. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการใช้แบบประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้สัมผัสในเด็กอายุ 3-5 ปี ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของอุปกรณ์ประเมิน ซึ่งอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยคิดและสร้างขึ้น บางครั้งอาจยังไม่ไวต่อการเปลี่ยนแปลง (sensitive) ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าวประกอบด้วย (1) ลูกขนปุย (2) แผ่นผิวสัมผัส และ (3) ลูกบอลยางรัด (rubber band ball) โดยอุปกรณ์ทั้งสามอย่างนั้นมีข้อบกพร่องเหมือนกัน นั่นคือขนาดที่เล็กเกินไป ซึ่งอาจส่งผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมหลีกเลียงไม่ค่อยชัดเจน เมื่อทดลองปรับเปลี่ยนขนาดของอุปกรณ์ทั้งสามให้ใหญ่ขึ้น เช่น ใช้พรมตัวนอนขนาดจริงทั้งผืนให้เด็กลองเดินผ่าน สังเกตเห็นว่าเด็กแสดงพฤติกรรมหลีกเลียงได้ชัดเจนมากขึ้น โดยเด็กที่สามารถเดินผ่านผิวสัมผัสที่เป็นพรมนอนในกิจกรรมประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พอมาเหยียบลงบนพรมนอนทั้งผืนเด็กแสดงพฤติกรรมไม่ชอบอย่างชัดเจน ค่อย ๆ ก้าวเท้าเดินมีลักษณะเกร็งบริเวณขาขณะก้าวเหยียบผ่านผืนพรม สีหน้าแสดงความรู้สึกไม่ชอบ ดังนั้นถ้าทำการปรับขนาดของแผ่นผิวสัมผัสให้ใหญ่ขึ้น ปรับขนาดของลูกขนปุยให้เล็กและกว้างขึ้นเพื่อเพิ่มพื้นที่ในการสัมผัส และปรับขนาดลูกบอลยางรัดให้ใหญ่ขึ้นเพื่อเพิ่มปริมาณขนให้ปุยเยอะขึ้น พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความรู้สึกไม่ชอบ ขยะแขยง อยากรู้อยากเห็นจะชัดเจนมากขึ้น

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่ที่มีภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้สัมผัสมักเป็นเด็กที่ปรับตัวเข้ากับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมที่แปลกใหม่ได้ยาก (Royeen & Fortune, 1990) ดังนั้นก่อนการลงมือเก็บข้อมูลควรสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับเด็กก่อน เด็กบางคนอาจต้องใช้เวลาานกว่าจะคุ้นเคย ซึ่งตรงนี้อาจเป็นอุปสรรคในการเก็บรวบรวมข้อมูลเนื่องจากต้องใช้เวลาานในการเก็บข้อมูลจากเด็กแต่ละคนจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเองเด็กบางคนผู้วิจัยต้องใช้เวลาสร้างความคุ้นเคยนานถึงหนึ่งอาทิตย์จึงยอมให้ความร่วมมือในการประเมินเป็นอย่างดี ดังนั้นควรจัดตารางการเก็บข้อมูลให้เหมาะสมกับระยะเวลาการทำวิจัย

นอกจากนี้ควรศึกษาวิจัยในเรื่องของคุณสมบัติทางการวัดด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม ได้แก่ ความเชื่อมั่น(reliability) ความเที่ยงตรง (validity) และอำนาจจำแนก (discriminative power) หรือความไวต่อการเปลี่ยนแปลง (sensitivity or responsiveness) เพื่อทำการตัดกิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายกันออกไป วัตถุประสงค์เพื่อลดเวลาในการประเมินลง เนื่องจากเวลาในการประเมินด้วยแบบประเมินฉบับสุดท้ายนี้ ใช้เวลาในการประเมินประมาณ 20-30 นาที ซึ่งเด็กบางคนที่มีความบกพร่องในเรื่องของสมาธิอาจทำกิจกรรมประเมินได้ไม่ต่อเนื่อง หรือสมาธิหมดก่อนประเมินเสร็จ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่จะวิจัยในครั้งต่อไปนำข้อมูลด้านปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการใช้แบบประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้สัมผัสในเด็กอายุ 3-5 ปี มาปรับปรุงแก้ไข
2. ผู้ที่จะวิจัยในครั้งต่อไปนำข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้ มาเป็นแม่แบบเพื่อศึกษาคุณสมบัติการวัด (psychometric properties) ของแบบประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้สัมผัสในเด็กอายุ 3-5 ปี อื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้สัมผัสในเด็กอายุ 3-5 ปี
2. ศึกษาหาอำนาจจำแนกของแบบประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้สัมผัสในเด็กอายุ 3-5 ปี
3. ศึกษาหาค่าบรรทัดฐาน (norm) ของแบบประเมินภาวะหลีกหนีต่อการรับรู้สัมผัสในเด็กไทยอายุ 3-5 ปี